

Új szemlélettel

Fejős Zoltán: Néprajz és muzeológia – Tudománytörténeti megközelítés

A szerző már korábban megjelent tanulmányainak egy részét gyűjtötte egybe, dolgozatai elé pedig érdekes előszót írt. Számára a múzeumi múltból vett információk tanulságul szolgálnak a jelenben kitűzött múzeumi célok megfogalmazásához. A kötet a néprajzi múzeum mint intézménytípus magyarországi kezdeteivel foglalkozik. Fejős a tudománytörténet új szemléletét követi, mely az adott korszak összefüggésrendszerében elemzi és értelmezi vizsgálata tárgyát. A prezentista megközelítés lassan háttérbe szorult, a historicista látásmód szerint a régebbi szerzők műveit nem a mai fogalmak alapján szükséges vizsgálni, a tudománytörténet pedig már nem korlátozódik a tudósok méltatására.

A kötet a néprajz intézményesülési folyamatának szakszerűvé válásával foglalkozik. Az osztatlan régiségtan bázisáról levált egy-egy szakterület a 19. században, melyek diszciplínává fejlődésükben egy sajátos „múzeumi korszakot” éltek meg. Ebben a szellemben fogalmazott összegző kötet született most meg, ahol az első részben szereplő tanulmányok eszmetörténeti keretben a néprajz és a múzeum kölcsönös viszonyát taglalják. Az első ezek között a *Nemzeti diskurzus és a néprajz* című, amely a Magyar Nemzeti Galéria 2010-ben megrendezett, *Nemzet és művészet* című kiállítás katalógusában megjelent írás bővebb változata.

A második részben a szerző a múzeumi gyakorlat és módszertan kérdéseivel foglalkozik. Egy-egy jelentős szakember munkásságán belül a lényegi kérdésekre adott válaszokat keresi; Huszka József, Herman Ottó, Szalay Imre, Semayer Vilibald, Jankó János és Bátky Zsigmond muzeológiájának főbb vonásait mutatja be. Megkerülhetetlen kérdések sorozatát teszi föl. Hogyan alakult ki a gyűjtemény? Milyen tényezők befolyásolták azt, hogy mi kerüljön oda? Miként szerveződtek azok a kollekciók, amelyeket később néprajziként értékelt a társadalom? Hogyan változott a gyűjtemény topográfiája, amely a kutatói nézetek bázisát alkotta? Mennyiben befolyásolta a gyűjtésre érdemesített anyag jellege, összetétele a tudományos kérdések kikristályosodását? A szerző válaszai rendkívülien körültekintőek, hatalmas szakirodalmi bázisra támaszkodnak, melyek a kötet végén abcrendben sorakoznak.

A remek és szellemes tizenhárom írás közös jellemzője a szerző szavaival: „A cél nem más, mint az alapok, a korábbi állapotok és jellemző jegyek megértésére való törekvés abban a komplex viszonyrendszerben, amelyben azok kibontakoztak, s folyamatosan változtak.”

TIT Kossuth Klub Egyesület –
l’Harmattan Könyvkiadó – Debreceni
Egyetem Néprajzi Tanszék, Budapest,
2020, 374 oldal

Szerencsés helyzetben vagyunk, hogy többféle kutatásáról, eredményeiről olvashatunk, hiszen fő területe az Egyesült Államokba irányuló kivándorlás történeti, néprajzi tanulmányozása. Ebben az évben további kötetei jelentek meg a bemutatásra került művön kívül, az *Amerikai magyar műtermi fényképek az 1880-as évektől a második világháborúig* és a *Kaper Kóntri. Magyar rézbányászok Amerikában* című.

